

leïdes.

Car jo tinc anotat l' *andà* a Cerdanya, des de Ro i Angostrina, i definit 'la portella (del corral)' a la V. de Barravés (BDC vi, 33), *andàs* a la Pobra de Lillet, Bescaran, la baixa Valira d'Andorra (1935), tots els pobles de Cardós i Vall Ferrera,² «orri és un lloc on munyen, amb *andàs*» a la Vall d'Assua (Seurí, 1959), Vall de Bof, Les Paüls (1957); veg. encara BDC ix, 96; xvi, 10; xix, 77; xx, 30; Krüger, *HPyr.* (VKR viii, 50); Wartburg, *ARom.* iv, 265; *Rohlfs*, *ZRPh.* lii, 71 (cf. *Le Gc.*, p. 34 i § 89). Encara que és mot estrany a l'occità comú, antic i modern (*TdF*, *PDF*), sobreïx més o menys de la nostra frontera Nord: arieg. *andà* «parc à moutons» (a Queragut, *B. dera M.* xxv, 70), «geflochtene Hürde» a Seix de Cose-rans, alt-aranès *andàs* pl. 'tanca, generalment de forma quadrada, feta amb una renglera d'estaques clavadas en terra, per tancar el bestiar durant la nit' (Co., *VocAr.*, 5a).

L'evolució fonètica i semàntica del mot partint de AMITES 'perxes', 'barres' és tan clara que no cal entretenir-s'hi: no pensem, doncs, en AMBITUS (el contacte semàntic amb el qual fóra més vague, i suposaria partir de l'acc. de 'clos' que els muntanyencs senten unànimement com a impròpia o secundària), com férem Moll (*AORBB* i, 1928, 193; *AlcM*) i jo mateix (*VocAr.*), ni menys en ANTA (Wartburg, alhora impossible fonèticament) sinó en el que ja indicaren Krüger i Rohlfs. D'altra banda tothom s'equivoca en creure que la terminació pugui ser -ANUM (llavors el plural, pertot dominant, hauria hagut de ser **andans* i el que trobem pertot és *andàs*); es tracta, doncs, d'un AMIT-ARE originari, format a manera de col·lectiu.

Altament sembla que el mot havia existit en algun sentit semblant en mossàrab, i allí conservaria la -r, car tenim en àrab magrebí i en bereber *andar* en el sentit d'«era de batre el gra», i després 'paller' (Schuchardt, *Rom. Lehnw. im Berb.*, 53, n. 1), que degueren ser transmesos per un mossàrab **amṭár*.

Ander [1395].

¹ D'on un gc. *lant*, o *lans*, «brancard pour porter des cerceaux» (Palay). — ² «Baranes per guardar el bestiar a muntanya», Tor, «serveixen per fer la pleta», Esterri de Cardós, «tanques de tres metres de llarg cada una, formades per barres llargues entrecreuades amb bastons, que serveixen per fer una pleta», Farrera (1932-4).

Andoi, *andoiar*, *andola*, *andolla*, *andorra*, *andorrejar*, *andorrer*, *andosa*, V. *anar* *Andosc.*, -osca, V. DCEC i, 208, i iv, 920 *Andossiau*, *andossien*, V. *adén-siau* (DÉU)

Andratx: com que ja figura en la *Crònica* de Jaume I, i sembla que ja n'hi ha algun testimoni del temps dels moros, amb -*ntr*- —essent fantàstic de pensar en un origen cèltic, i tant o més, d'igualar-lo amb el cast. *andrajo* (que no té l'etimologia aràbiga suposada per Asín, veg. DCEC, i ve d'un mot en -ALIU), i no gaire menys relacionar-lo amb l'*Andarax* de

les Alpujarras (altrament d'etimologia problemàtica)— essent aquella costa plena de coves,¹ pot ser ANTRA 'cavernes' (*antrum* és llatí ja des de Virgili), si bé amb doble signe de plural (com *Empúries*, *Arbúcies*, *Blanques*, etc.): *ANTRAS > àr. *anṭraš*, amb el mateix trasllat de l'accent i el mateix pas a -č que en *Crestatx* (CASTRAS o CRISTAS), *Portinatx* (SPORTINAS), *Costitx* (COSTIS, abl., 'a les costes'), *Mortitx* (MURTIS), *Felanitx* (FENALES), *Cugulutx* (CUCULLOS), etc. Doncs, un homònim mossàrab del poble gascò pirinenc d'*Antras*, en el Coserans (Arieja, distr. Saint Girons), prop del qual hi ha diverses esplugues de renom, entre elles la *Spugo Cabano*.

¹ I no pas de les petites. «Tantes avencs» hi ha —em deien, parlant d'un sector dels més importants de la costa andritxola— que de tot allò en diuen *S'Avencà(r)* (1964).

Andreci, V. *andro-* *Andrina*, *andriner*, *andriño*, 'aranyó' (i, per encreuament amb *aranyons*, probablement, *andrellons* < *andrinions*), V. DCEC (EN-DRINA)

ANDRO- forma prefixada del gr. *ἀνδρ-, ἀνδρός*, 'home, persona masculina': *androgín* [1695, Lacav. -gino; Lab. 1839]; gr. *ἀνδρόγυνος* id., cpt. amb *γυνή* 'dona'; *androgínia* [1868, *SLiCosta*] *androgínisme*; *androgínòfor*. *Andreci* o *androceu*, ll. mod. *androecium*, format amb *olxlov* 'casa'. *Androdioècia* *Andròfor* [1868, o. c.]. *Androide* [1868, o. c.]. *Andromonoècia*. *Andromorf*. *Andròspora*. *Androsporangí*.

ANDRÒMINA, generalment usat en plural, *andròmines*, mot popular, comú amb el castellà i el portuguès, amb un significat comú com 'embulls', 'trastos inútils'; origen incert, potser deformació del nom d'*Andròmeda*, protagonista d'una història mitològica, tan fantàstica que contada a la gent es degué pendre com a expressió eminent de la idea de 'faula, mentida, embolic'. □ 1.ª doc.: 1803, Bely.

En aquest dicc. i en el Lab. 1839, només apareix amb el mateix sentit que en castellà i a València: «fraus, fallacia», «trapasseria, enredo ab què es pretén allucinar; *andròmina*, tramoya». Que ve a ser el mateix que defineix el *DAut.*: «voz con que vulgar y baxamente se da a entender a otro que miente, o busca excusas y cuentos con que ocultar la falsedad con que obra o con que quiere engañar; y assí se dice mui comúnmente con *bravas andróminas* se viene vuestra merced». Sentit que s'ha mantingut entre els valencians: «embull, qüestió intrincada» (amb ex. del castellanenc Guinot, en *AlcM*), o bé «faula, enganyalla»: «ix sa mare de la promesa i li diu que Maria no hi era: que havia anat a mercat o no sé quina *andròmina*» en les *Narracions* d'Enric Valor; de la idea d'«embolic, combinació enginyosa» deu venir l'ús que en feia MGadea, quasi amb el sentit de 'joc de mots, xisto, calembur', car després d'exemplificar la «Llei de l'embut» amb una cobla allusiva i irònica